https://doi.org/10.37708/ezs.swu.bg.v24i3.1

„QUO VADITIS, STUDIA HUMANITATIS?“
(Думи на редакторите)

Биляна Тодорова

Югозападен университет „Неофит Рилски“, България
Email: bilyanatodorova@swu.bg

ORCID ID: 0000-0001-7854-3425

Наделина Ивова

Югозападен университет „Неофит Рилски“, България
Email: nadelina_ivova@swu.bg

ORCID ID: 0000-0001-6416-298X

„QUO VADITIS, STUDIA HUMANITATIS[1]?“ (Editorial)

Bilyana Todorova, Nadelina Ivova, South-West University “Neofit Rilski”, Bulgaria

ABSTRACT: The aim of the paper is to present the issues covered in the articles of the Special Issue “Academic Ethics, AI and the Future of Humanities” and to put the accent on the problems which people who work in the fields of Arts and Humanities face because of the growth of AI tools. The issue contains texts which discuss different topics connected to AI, its potential to transform and impact areas that were previously less affected by technological progress.

In some of the papers, the focus is on the ethical questions that the growth of the AI industry raises: authorship, academic honesty, the homogenisation of academic style, and the English language and culture domination. Others place an emphasis on the influence of AI on language learning and language teaching, as well as on translation, art and the entertainment industry. However, this paper introduces additional challenges, such as those encountered not only by teachers, translators, creators, and publishers, but also by society as a whole, while highlighting the role of critical thinking in an era of technological revolution.

Along with anxiety about the unprecedented challenges the humanities face, there is a place for moderate optimism. As is suggested, if AI is utilised as a tool and governed by regulations and shared ethical frameworks, it can find its proper place and role. As the humanities focus on humans and their experience, they are unlikely to become irrelevant anytime soon.

KEYWORDS: AI, academic ethics, future, Humanities, academic style, humans, values

[1] Благодарим от сърце на доц. д-р Силвия Георгиева за помощта при избора на заглавие.

Книжка 24.3 на списание „Езиков свят“ е специална. Специална е не защото на английски обичайно тематичните броеве се наричат *Special Issue*, а защото е първата монотематична книжка на списанието. През годините то е публикувало немалко тематични раздели, които са напипвали пулса на времето и са засягали актуални и дори болезнени въпроси като бъдещето на българистиката, мястото на България между Изтока и Запада, усъвършенстването на академичните стандарти, проблемите, пред които са поставени хуманитарните издания, и т.н.

Всички споменати теми продължават да са важни и до голяма степен са преплетени с големия въпрос, който тази книжка си поставя – защо и как развитието на инструментите за изкуствен интелект (ИИ) се оказва предизвикателство пред хуманитаристиката, която и без това през последните десетилетия е неглижирана и приемана като бедния роднина, приютяван по милост в университетите (Jay, 2014; Frassinelli, 2019 и др.).

Друг голям въпрос е преразглеждането на креативността във и чрез езика като отличително човешко умение. Макар ИИ да е захранен с многобройните човешки текстове, той се оказва възприемчив „ученик“ и излиза от ролята на „зубрача“, който автоматично повтаря само това, което чува. Държи се „човешки“, имитира, подражава – прави предположения, свързва факти, предлага решения. Дори когато „халюцинира“, както ние наричаме фалшивата информация, която ни предоставя, всъщност реагира като средностатистическото човешко същество, което предпочита да не си признае, че не е запознато с определени факти, и се мъчи да предложи някаква, макар и неточна информация, като „налучква“ отговора си на базата на данните, с които разполага. Разбира се, разработчиците на големите езикови модели твърдят, че работят активно за ограничаване на т.нар. *халюцинации* (OpenAI, 2025). Предстои да видим дали ще успеят.

В тази тематична книжка, наречена ***Академична етика, ИИ и бъдещето на хуманитаристиката***, намират място 18 статии, които са посветени на разнообразни аспекти на проблематиката, посочена в заглавието. Изследователи от различни държави и от три континента представят своите наблюдения и разсъждения, задават въпроси, изследват нагласи, търсят приложението на ИИ в своята работа.

Етичните въпроси, свързани с ИИ, авторското право, авторството, честността, сигурността и пр. са обект на множество текстове напоследък (вж. напр. Schomäcker et al., 2026, p. 528). Те настояват за балансиран и по-детайлизиран поглед по проблематиката, който изключва както пълния скептицизъм, така и изцяло либералното и пазарноориентирано отношение. Вече сме свидетели и на официални препоръки на UNESCO (2026[2]), в които се припомня, че развитието на ИИ трябва да е съобразено с четирите основни ценности: да работи за доброто на човечеството, на всеки човек, на

[2] Препоръките могат да се видят на линка: https://www.unesco.org/en/artificial-intelligence/recommendation-ethics

общностите и на околната среда, като се отнася с уважение към човешкото достойнство и човешките права; да насърчава мира и да не разделя общностите и обществото; да осигурява разнообразие и социално включване и да работи в полза на биоразнообразието и опазването на природата.

Няколко текста са свързани с комуникацията в сферата на науката и неизбежната промяна, на която тя е подложена. Така например Ив. Мавродиева (този брой/this issue) изследва трансформацията на академичната комуникация под влияние на ИИ на базата на анкетно проучване сред изследователи от различни области. Поставят се особено важни въпроси като това доколко научният стил ще се промени, ще бъде ли заличен индивидуалният стил на авторите, има ли нужда от нови правила и рамки в променената ситуация. Част от отбелязаното в тази статия е засегнато и в редица текстове, посветени на потенциала на ИИ, в които се предполага, че интегрирането му в научните изследвания ще доведе до унифициране на идеите, донякъде и на резултатите от самите изследвания (Duede, 2025; Xie & Xie, 2026 и др.). Някои от анализите прогнозират и даже наблюдават появата на мними научни изследвания (Elali, & Rachid, 2023; Haider et al., 2024; Luo, Kasirzadeh, & Shah, 2025; Spinellis, 2025 и др.). Според много редактори и издатели пък вече сме свидетели на бум на фалшивите цитирания, резултат от „халюцинациите“ на продуктите на ИИ (Liu, 2025; Oza, 2026), появяват се и различни модели за „измерване“ на фалшивите цитирания (Camp et al., 2025; Hove, 2025 и др.). Причината за избуяването на фалшивите изследвания и цитирания се корени най-вече във факта, че в последните години, „с въвеждането на наукометричните показатели, научните публикации се превърнаха в своеобразна академична валута“ (Илиева/Ilieva, 2024, с. 65). Натискът за постигане на определено количество публикации и цитирания, липсата на време, желанието за успешна реализация в силно конкурентна среда естествено водят до търсенето на решения, които невинаги са съвместими с академичната етика.

Не по-малко важен е въпросът за рецензирането с помощта на ИИ. Thomas (2025) отбелязва слабостите на продукти като ChatGPT като рецензенти: те не са равнопоставени на хората, затова не могат да бъдат класифицирани като “peers”[3], т.е. променят цялата концепция на процеса; нямат памет за себе си, не изпитват чувства и емоции, затова не могат да „влязат в обувките“ на изследователите, особено на начинаещите, за да посочат силните страни на едно изследване и да окуражат авторите; те снижават качеството на рецензирането, защото нямат критично мислене. Не на последно място, рецензентите, които рецензират с помощта на ИИ, не запазват поверителността на ръкописа, а това е основно изискване, което списанията поставят пред поканените да представят своето мнение за определен текст.

[3] На английски език терминът е “peer review”.

В същото време проблемът за санкционирането от страна на университетите и на издателствата на предложеното като авторско, но генерирано с помощта на ИИ съдържание, е все още неразрешен. Той съдържа две измерения, които частично са засегнати и в текстове от специалния брой на списанието – неетичните прояви при използването на инструментите на ИИ в академичната продукция; неетичността при употребата на ИИ в обучението – от обучаеми и обучаващи.

Първият аспект от проблема е свързан с факта, че инструментите за ИИ са захранени от огромен брой академични текстове и целят близост до вече установени модели за писане. Този въпрос е засегнат в текста на A. Karnaukh (този брой/this issue). По този начин възниква опасността да бъдат санкционирани онези, които „са захранили“ ИИ, при това безвъзмездно и без авторското им право да е отчетено. Отделно от това, академичните текстове по презумпция трябва да допринасят за обществения дебат, да поставят въпроси, да проблематизират установени практики, затова формалният подход измества фокуса от това какво се казва (какво е посланието) към резултата от автоматизирани проверки за автентичност на съдържанието. Представители на академичните институции са поставени в позицията на охранители в нощен клуб, от които се очаква при получаването на определен текст да извършат проверка на това дали авторите, иначе техни колеги, не са потенциални престъпници. Така процентите определят ценността на написаното, ИИ проверява дали съдържанието е съдържание, генерирано от него самия. Презумпцията за виновност трябва обаче някак да бъде коригирана и да бъде потърсено решение на това унизително положение. За някакво развитие в тази насока и за опит за превенция може да се смята това, че генерирани с ИИ текстове носят автоматично поставен воден знак, който ги оразличава от авторските. Подобна функция са въвели например инструменти като ChatGPT на OpenAI.

Вторият аспект се поражда от отношението между научната етика и етиката при използването на ИИ в обучителните практики. Двата вида етика са свързани, защото и двете в крайна сметка разчитат на едни и същи ценности като прозрачност, етично използване на данни, избягване на конфликт на интереси, зачитане на авторството, социална отговорност и отговорност към околната среда и т.н., както е отбелязано и в някои изследвания (Nehring & Hildt, 2026). В тази връзка, почтеността и етиката са основа за здравословни отношения в обществото – не можем да очакваме етично отношение от обучаемите, ако преподавателите подхождат неетично.

Част от въпросите за етично и неетично използване на инструментите за ИИ и за възникналата необходимост редактори и автори да се превръщат в академични „пъдари“, се свързват с проблематиката за регулацията при употребата на ИИ. Тематиката е засегната в изследването на Д. Иванова (този брой/this issue), която смята, че университетите трябва да имат проактивна позиция и да работят за регулацията на инструментите за ИИ. В

същото време важна е проактивната позиция и на преподавателите (Чанкова/Chankova, 2025). За регулация в различни сфери пледират множество автори (Mensah, 2024; Gao et al., 2024; Cioc et al., 2026 и др.), като първите стъпки в тази посока са вече факт. Така например от 02.08.2026 г. Европейската комисия започна да прилага правила, свързани с употребата на ИИ (КРС/CRC, 2026).

Въпреки че ценностите, на които се основава етиката при използването на ИИ, са универсални (Hongladarom, 2024), никой и нищо не може да гарантира, че корпорациите, които разработват инструменти за ИИ, ще подхождат етично и ще поставят етиката пред печалбата. Ето защо А. Fernandes (този брой/this issue) предлага интересно решение: използването на етичната аргументация на Дерида за генериране на нова етика *чрез* ИИ вместо само прилагането на установени етични рамки към него, за да се избегне рискът от тяхното остаряване с новите технологични промени или от оправдаването на съществуващите политически и икономически опасности от подобни технологии.

Въпросът за културната достоверност на информацията, получена чрез инструментите за ИИ, е също актуален. Италианският изследовател F. Irace (този брой/this issue) поставя проблема за техническите ограничения на ИИ, който няма умението да оценява, защото работи с данни, които му позволяват да представя информация, зависима от културни ограничения и количествени стойности. Затова той въвежда понятието „епистемична археология“, чиято функция е да анализира рамките, в които LLM моделите работят. Приемайки продукцията на инструментите за ИИ за обективна и неутрална, ние всъщност репродуцираме знание, което не е непременно обективно, а е резултат от културна хегемония, наслоени стереотипи и клишета (AlDahoul et al., 2025). Затова е важно как възприемаме информацията дори когато тя е фактологично точна, но представя доминиращи културни модели като факти. Според Gao et al. (2024) ИИ трябва да бъде безпристрастен, недискриминиращ, подкрепящ разнообразието, по-прозрачен и по-надежден служител на хората. Пожелателната формулировка показва, че в момента той по-скоро не отговаря на тези критерии.

Проблематиката за ефективността и прецизността на ИИ и работата с големите мултиезични модели (LLM) е отразена в текста на Tsvetkova, & Stoicheva (този брой/this issue), в който се представя и инструментът BgGPT. Точно той обаче според изследване на друг автор от този брой, Вл. Маринов, (този брой/this issue) все още не може да се сравнява по точност с по-големите многоезични модели. Авторките представят предимствата на ИИ инструментите, които улесняват превода, дават бърз и лесен достъп до информация и възможност да се изучава език, но отбелязват и недостатъци като доминацията на англоезичните източници, риска от намаляване на способността за критично мислене, прекаленото доверие към предоставената информация.

Големите модели на LLM не просто се характеризират с доминация на английския език, но и ограничават влиянието на варианти на английския език, които не принадлежат към т.нар. „вътрешен кръг“ на Kachru (1996) (виж още напр. Kamwangamalu, 2006, pp. 161 – 162, Friedrich, 2020 и мн. др.), като напр. нигерийския английски, както се установява в друго изследване, намерило място в броя, чийто автор е Samuel Oyeyemi Agbeleoba (този брой/this issue). И тук отново възниква въпросът за унификацията, но този път не само на научния стил – дали след като в последните години бяхме свидетели на тенденция за приемане на многоезичието (ЕС, 2026) и реабилитиране на регионалните наречия и диалекти, ИИ няма да обърне нагласите и да доведе до унификация на езика на текстовата продукция?

Англоезичната доминация променя и професионалната терминология, както споделя в своето изследване Б. Козарева (този брой/this issue). Отделно от това дигитализацията изисква създаване на нови термини и поставя предизвикателства пред библиотечните специалисти, защото „тенденцията е поставянето на потребителите на библиотечни и информационни услуги в центъра“ (ibid.).

В същото време общественото противопоставяне по въпроса доколко инструментите на ИИ могат и трябва да заменят човешките професионални дейности, достига до там, че ролята им на своеобразни заместители почти се демонизира. Извън емоциите, въпросът за ефективността на инструментите при замяната на човека в преподаването, в превода, дори и в областта на сценичните изкуства е важен и се обсъжда в немалко научноекспериментални текстове (вж. напр. Babazade, 2026, pp. 223 – 232; Петрова-Киркова/Petrova-Kirkova, 2026 и др.). Част от статиите в този брой на „Езиков свят“ също са посветени на подобна проблематика.

Способен ли е ИИ да превежда като човека – този въпрос поставят Chhipa & Dixit (този брой/this issue), като разглеждат възможностите за превод от английски език на хинди и гуджарати. Текстът на Мария Багашева и Яна Манова (този брой/this issue) проверява точността на различните инструменти при превода на фразеологизми от български на английски език. Приложението на ИИ при преподаването на чужди езици е обект на изследване от страна на Nasution et al. (този брой/this issue) и Belkaim (този брой/this issue). Авторите смятат използването на ИИ за потенциално полезно и допълващо човешката намеса, като представят и конкретни примери за уместната му употреба в реална среда. Справянето на инструментите на ИИ със задачите по литература за НВО се анализира в текста на Вл. Маринов (този брой/this issue). Оказва се, че различните инструменти се справят с различна точност, в много от случаите даже неочаквано добре, но на този етап не могат да бъдат приети като напълно надеждно средство за получаване на информация.

Текстът на Гр. Дерменджиева, Л. Симеонова и Л. Петкова (този брой/this issue) пък обръща внимание на приложението на ИИ при създаване на творчески проекти, които служат за забавление, като дигиталния ситком

„Семейство Дундареви“. Както посочват авторите на статията, въпреки че изкуствено генерираните персонажи невинаги представят сполучливо културноспецифичния хумор и диалектните особености, поради факта, че разчита на стереотипни образи, проектът регистрира множество гледания и позитивна обратна реакция. Разбира се, този тип проекти, освен че улесняват реализацията на идеи, които досега са изисквали големи ресурси, поставят и въпроси: могат ли виртуалните актьори да изместят реалните, могат ли ИИ инструментите да заместят плеядата от работещи в развлекателната индустрия; не се ли занижава вкусът на аудиторията, като ѝ се предлагат продукти, в които фактите и детайлите са неточни, а въздействието е главно първично емоционално? Част от тези въпроси поставя в своя текст и А. Micalizzi (този брой/this issue), която проучва смесените нагласи сред италианската аудитория по отношение на артефакти, създадени с помощта на ИИ. Текстовете разкриват неоднозначното възприемане на влиянието на ИИ върху изкуството и културата, което е резултат и от естетически критерии, и от притеснение дали креативността ще се окаже присъща не само на човека.

По-скоро притеснение от влиянието на ИИ върху развлекателната индустрия и върху процеса на създаване на аудио- и видеосъдържание споделят и други изследователи (напр. Thomas, 2024; Bendridi, 2025 и др.). Освен това технологиите позволяват злоупотреба с реални хора – такива случаи имаше вече и в България (Агопян/Agopyan, 2023; Димитрова/Dimitrova, 2026), като известни личности бяха включени във фалшиви реклами на различни продукти или пък бяха публикувани техни фалшиви признания за събития от личен характер; освен че засягат личното пространство на определени публични фигури, генерираните с ИИ видеа могат да повлияят на изборни резултати, на финансовите пазари и пр. (Gangavarapu, 2025). Доколкото така или иначе включването на ИИ при създаването на видеосъдържание е неизбежно (виж напр. Kommers, Holtzman, 2026), повдигането на тези въпроси, които не засягат само определени хора или една-единствена индустрия, е изключително важно, защото ги поставя във фокуса на общественото внимание.

От друга страна, затова и проблемът с развитието на критичното мислене на потребителите се оказва възлов. Той е пряко свързан с културата на четене, на осмисляне на съдържанието във време, в което дори и четенето е „fast food“ и често се свежда до т.нар. „полезно четене“, както го нарича в своя текст И. Димова-Генчева (този брой/this issue). Още преди двайсетина години Ст. Стоянов в своя текст „Културата на пясъка“ отбелязва:

> Културата на пясъка прави производството на продуктите на изкуството самотно дело. Сам можеш да направиш книга и да си я прочетеш, сам можеш да заснемеш филм и да си го изгледаш, сам можеш да си запишеш диск и да си го изслушаш. Можем да определим процеса като своеобразна „дехуманизация на изкуството“. Афористично казано, става все по-лесно и по-достъпно да направиш

> „културен продукт“ – книга, компактдиск, филм, и все по-трудно да му намериш публика. Културата на пясъка като че унищожава или силно редуцира не само връзките между твореца и неговата публика, но и връзките в самия процес на създаване и оформяне на продукта на изкуството. (Стоянов/Stoyanov, 2004).

Когато е поставил въпроса за изобилието от много автори и липсата на отдадени читатели, Стоянов едва ли е предполагал, че след *не*-читателите идва времето на *не*-авторите, които ще бълват в социалните мрежи (и не само там!) *псевдотекстове* (а дали не са *не*-текстове?), създадени от ИИ, с надеждата все някой да ги прочете и хареса[4]. Този „*апокалипсис* от текстове“, отново по думите на Димова-Генчева (този брой/this issue), поставя и писателите, и читателите, и издателите, и критиците в напълно нова ситуация на отказ от активно творческо участие и липса на контрол.

В същото време, докато тече обсъждането на етичните предизвикателства и проблеми, свързани с технологизацията, дигитализацията и дехуманизацията, именно литературата и изкуството поставят въпроса какво ни чака в резултат на развитието на изкуствения интелект. Затова и авторката на друг от текстовете то този брой, Н. Крумова (този брой/this issue), е избрала да разгледа спецификите на жанра *cyberpunk*, в чиито произведения етичните въпроси, вече представени тук неведнократно, могат да бъдат разглеждани и философски, и естетически, и от гледна точка на етиката, без да се изпада в крайностите на конспиративните теории. Литературна творба е провокирала и авторките на последния текст в тази книжка – A. Tychinina, N. Nikoriak и Y. Vishchak (този брой/this issue), да разгледат новелата “The Girl Who Was Plugged In” („Момичето, което беше включено“) през призмата на постхуманистичната теория, за да разкрият амбивалентния потенциал на ИИ, прозрян от автора Дж. Типтрий преди повече от половин век. Изкуството (онова, човешкото) залага естетически критерии, но и поставя неудобни въпроси, забавлява, но и предупреждава, в определени случаи дори плаши (виж напр. Vicsek, & Pinter, 2026), затова не е странно, че в последните години има засилен интерес към научната и политическата фантастика.

Макар и разнородни, всички текстове в представената тематична книжка разкриват едно – продуктите с изкуствен интелект са факт, чрез тях бързо и лесно се получава информация, създава се съдържание, повлияват се нашите естетическите критерии, поведение и навици. Използването им поставя етични въпроси, трансформира и разнообразява конвенционалното обучение, подпомага превода, хомогенизира стила. ИИ може да имитира (не)успешно човешко общуване и вербална загриженост, като в същото време налага и доминиращи идеологии. Съществуването му ни прави

[4] Всъщност още тогава Стоянов формулира причината за явлението: „Проблемът е да бъдеш забелязан. И може би поради това са толкова много вариациите на приказката за Пепеляшка, момичето, което е **забелязано** на бала.“ (ibid.).

несигурни, плаши ни, че сме заменими в дейности, в които винаги сме вярвали, че не сме. Въпреки това ИИ има своето място в човешкото ежедневие – като помощник, като ресурс, като инструмент, към който именно *човекът* трябва да подхожда отговорно и внимателно.

Затова в ерата на ИИ продължава да има място за хуманитаристиката. Тя изследва *homo sapiens* – несъвършен, неточен, понякога груб и нетърпелив, подвластен на емоции, склонен към мързел, но при все това способен да създава, да провижда, да се вдъхновява, да се учи, да мисли, да съчувства съвсем истински. И въпреки предизвикателствата, въпреки неразбирането на нейната роля във все по-технологизирания свят, тя трябва да продължава да изследва човека *човешки* – със същата обич, със същата вещина, със същата страст и вдъхновение. Тя трябва да остане и да бъде. Както Петър остана в Рим[5].

Disclosure Statement: As the authors of this paper and members of the Editorial Team of Ezikov Svyat (Orbis Linguarum), Bilyana Todorova and Nadelina Ivova declare that they have recused themselves from all editorial discussions and decisions concerning this manuscript.

БИБЛИОГРАФИЯ:

Агопян, Х. (2023). Александър Свердлов: Измамите с фалшиви видеа на реални хора ще бъдат последвани от фалшиви телефонни обаждания. *Фокус*. (**Agopyan, H.** Alexander Sverdlov: Scams involving fake videos of real people will be followed by fake phone calls. *Focus*.) 12.10.2023. Available at: https://www.focus-news.net/novini/Bylgaria/Aleksandur-Sverdlov-Izmamite-s-falshivi-videa-na-realni-hora-shte-budat-posledvani-ot-falshivi-telefonni-obazhdaniya-1856829

Димитрова, М. (2026). В интернет се разпространяват видеа и снимки, в които се твърди, че известни българи правят шокиращи признания или преживяват лични драми. Те са поднесени като „спешни новини“ или „разкрития“. *БНТ*. (**Dimitrova, M.** Videos and photos are circulating online claiming that famous Bulgarians are making shocking admissions or experiencing personal dramas. They are presented as "breaking news" or "revelations."), *BNT,* 18.03.2026; Available at: https://bntnews.bg/ai-slop-v-socialnite-platformi-razprostranyava-lazhi-za-balgarski-populyarni-lichnosti-1384238newscheck.html

Илиева, Б. (2024). Академичните публикации – потребност и употреба. *Литературна мисъл*, кн. 3, с. 64 – 70. (**Ilieva, B.** The academic publications – demand and usage. *Literaturna Misal, 3*, pp. 64 – 70.)

КРС (2026). Комисия за регулиране на съобщенията: От 2 август Европейската комисия започва да прилага правилата на Акта за изкуствен интелект и новите изисквания за прозрачност. 04.08.2026. (**CRC.** Communications Regulation Commission: From August 2, the European Commission is beginning to apply the rules of the Artificial Intelligence Act and the new transparency requirements. 04.08.2026. Available at: https://crc.bg/bg/novini/1767/ot-2-

[5]В романа „Quo vadis“ на Х. Сенкевич апостол Петър остава в Рим след среща с Исус Христос, който спира бягството му, като му казва: „Щом ти напускаш народа ми, аз отивам в Рим, за да бъда разпнат за втори път“ (Сенкевич/Senkevich, 2025, с. 524).

avgust-evropeyskata-komisiq-zapochva-da-prilaga-pravilata-na-akta-za-izkustven-intelekt-i-novite-iziskvaniq-za-prozrachnost).

Петрова-Киркова, Г. (2026). „За“ и „против“ използването на изкуствения интелект при обучението на студенти в Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив. В: *Сборник с доклади от Четвърта научно-практическа конференция с международно участие „Дигитална трансформация на образованието – проблеми и решения“* (Русе, 2026). Изд. на Русенския университет, с. 660 – 667. (**Petrova-Kirkova, G.** Arguments for and against the use of artificial intelligence in the training of students at the Prof. Assen Diamandiev Academy of Music, Dance and Fine Arts – Plovdiv. In: *Proceedings of the Fourth Scientific and Practical Conference with International Participation "Digital Transformation of Education – Problems and Solutions" (Ruse, 2026). Ruse University Press*, pp. 660 – 667. Available at: https://www.conf-dte.bg/proceeding-papers.html#proceedings-2026

Сенкевич, Х. (2025). *Quo vadis*. Хермес. (**Senkevich, H.** *Quo vadis*. Hermes.).

Стоянов, Ст. (2004). Културата на пясъка. *Електронно списание LiterNet*, 08.05.2004, № 5 (54) (**Stoyanov, St**. The culture of sand. *LiterNet*, 08.05.2004, № 5. Available at: https://liternet.bg/publish11/stilian_stoianov/kulturata.htm

Чанкова, М. (2025). Големите езикови модели: към етичното им използване във висшето образование. *NotaBene 67*. (**Chankova, M.** Large language models: towards their ethical integration in higher education. *NotaBene 67*. Available at: notabene-bg_org-read1661.pdf

AlDahoul, N., Rahwan, T., & Zaki, Y. (2025). AI-generated faces influence gender stereotypes and racial homogenization. *Sci Rep*. *15*(1):14449. doi: 10.1038/s41598-025-99623-3

Babazade, Y. (2026). Between algorithm and artistry: A comparative analysis of AI translation tools and human translators. *Euro-Global Journal of Linguistics and Language Education*. Vol. 3 No. 2, pp. 223 – 232. https://doi.org/10.69760/egjlle.2602026

Bendridi, F. (2025) AI revolution: Redefining content creation in the Digital Age. *Interdisciplinary Journal of Humanities, Media, and Political Science*, *2*(2). https://doi.org/10.56830/IJHMPS12202501

Camp, N.T., Bengtson, J.A., & Sandstrom, J.C. (2025). The citation catastrophe: Propagation of AI-generated counterfeit citations in scholarship. *The Journal of Academic Librarianship, 51* (4) Article 103065, 10.1016/j.acalib.2025.103065

Cioc, R.I., Kondort, G., & Curmei, C.V. (2026). AI ethics: A bibliometric analysis of AI ethics in business and management. *Proceedings of the International Conference on Business Excellence*, *20*(1), pp. 3525-3533. https://doi.org/10.2478/picbe-2026-0262

Duede, E. (2025). AI and the decentering of disciplinary creativity. Available at: https://arxiv.org/abs/2510.23734

EC (2026). Languages in the EU – why multilingualism matters. Last updated 24 August 2026. Available at: https://translation.ec.europa.eu/languages-eu-why-multilingualism-matters_en

Elali, F. R., & Rachid, L. N. (2023). AI-generated research paper fabrication and plagiarism in the scientific community, *Patterns, 4* (3). https://doi.org/10.1016/j.patter.2023.100706.

Frassinelli, P. P. (2019). Crisis? Which Crisis? The Humanities reloaded. *Critical Arts*, *33*(3), 1–15. https://doi.org/10.1080/02560046.2020.1737165

Friedrich, P. (2020). When Englishes go digital. *World Englishes*. 39, pp. 67–78. https://doi.org/10.1111/weng.12446

Gangavarapu, R. (2025). Unmasking deepfakes: Navigating challenges and solutions in the age of AI-driven manipulation. In: *Mastering AI Governance. Springer*, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-93681-4_6

Gao, D. K., Haverly, A., Mittal, S., Wu, J., & Chen, J. (2024). AI ethics: A bibliometric analysis, critical issues, and key gaps. *IJBAN, 11*(1), 1-19. https://doi.org/10.4018/IJBAN.338367

Haider, J., Söderström, K.R., Ekström, B., & Rödl M. (2024). GPT-fabricated scientific papers on Google Scholar: Key features, spread, and implications for preempting evidence manipulation. *Harvard Kennedy School Misinformation Review, 5*(5). https://doi.org/10.37016/mr-2020-156

Hongladarom, S. (2024). Universal values in AI ethics. In: Checketts, L., Chan, B.S.B. (eds) *Social and Ethical Considerations of AI in East Asia and Beyond. Philosophy of Engineering and Technology*, vol 47. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-77857-5_11

Hove, L. V. (2025). Fake references and the value of citation databases. *The Journal of Academic Librarianship, 51* (5), https://doi.org/10.1016/j.acalib.2025.103123.

Jay, P. (2014). The humanities crisis then and now. In: *The Humanities "Crisis" and the Future of Literary Studies.* New York: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137398031_2

Kachru, B. B. (1996). Models for nonnative Englishes. In *The Other Tongue: English across Cultures*. 2nd edition. Ed. by B. B. Kachru. Delhi: Oxford University Press, pp. 48 – 74.

Kamwangamalu, N. M. (2006). South African Englishes. In: *The Handbook of World Englishes*. Ed. by B.B. Kachru, Y. Kachru, C.L. Nelson, Blackwell, pp. 158 – 172.

Kommers, C., & Holtzman, A. (2026). *AI as Entertainment*. Available at: https://www.researchgate.net/publication/399754652_AI_as_Entertainment

Liu, H. (2025). Fabricated citations in the age of AI: A wake-up call for editors, reviewers, and authors. *J Dent Sci*. *21*(1), pp. 679-680. doi: 10.1016/j.jds.2025.10.024.

Luo, Z., Kasirzadeh, A., & Shah, N. B. (2025). The more you automate, the less you see: Hidden pitfalls of AI scientist systems, In: *Accepted at the Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS*); Available at: https://arxiv.org/pdf/2509.08713v2

Mensah, G. (2024). AI Ethics. *AJFRA*, 1, 32 – 45. Available at: https://www.researchgate.net/publication/381594572_AI_Ethics

Nehring, A., & Hildt, E. **(2026).** The dual lens: Connecting AI ethics in education with science ethics. In: Hinrichsen, J., Bizer, K., Hönnige, C., Misselhorn, C., Reydon, T.A., Schicktanz, S. (eds) *Ethics of the Sciences.* Palgrave Macmillan, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-92-2821-8_13

OpenAI (2025). Why language models hallucinate, Published September 5, 2025. Available at: https://openai.com/index/why-language-models-hallucinate/

Oza, A. (2026). Fraudulent citations, blamed on AI hallucinations, are becoming more common in research papers. *STAT*. May 7, 2026. Available at: https://www.statnews.com/2026/05/07/lancet-study-finds-steep-rise-fraudulent-citations-academic-papers/

Schomäcker, A., Speith, T., Deck, L. (2026): What is AI ethics, and what is it good for? Clarifying debates on AI ethics. *AI Ethics* 6, 528 (2026); https://doi.org/10.1007/s43681-026-01326-6

Spinellis, D. (2025). False authorship: an explorative case study around an AI-generated article published under my name. *Res Integr Peer Rev*. *10*(1):8. doi: 10.1186/s41073-025-00165-z.

Thomas, S. (2024). AI and actors: ethical challenges, cultural narratives and industry pathways in synthetic media performance. *Emerging Media*, *2* (3), 523-546. https://doi.org/10.1177/27523543241289108

Thomas, S. (2025). Concerns about use of Artificial Intelligence (AI) in literature searches, scholarly writing, and manuscript reviews. *Issues in Mental Health Nursing*, *46*(12), 1175–1177. https://doi.org/10.1080/01612840.2025.2587574

UNESCO (2026). *UNESCO Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*. Available at: https://www.unesco.org/en/artificial-intelligence/recommendation-ethics

Vicsek, L., Pinter, R. (2026). Envisioning AI futures: science fiction, the imagination gap, and its political consequences. *AI & Soc*. https://doi.org/10.1007/s00146-026-03236-x

Xie, Y., & Xie, Y. (2026). When artificial intelligence makes everything similar: The risks of content homogenization. *Chinese Journal of Sociology*, *12*(2), 157-172. https://doi.org/10.1177/2057150X261419573

Copyright © 2026 Todorova, Ivova. This is an open-access publication distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY 4.0